

ALLES WAT JE ALTIJD
AL WILDE WETEN
OVER DE BIJBEL

ALLES

WAT JE ALTIJD AL WILDE WETEN

OVER DE

BLUBBEL

NICK PAGE

ALLES WAT JE ALTIJD AL WILDE WETEN OVER DE BIJBEL

Text copyright © 2013 Nick Page

Original edition published in English under the title *Instant Expert: The Bible* by Lion Hudson plc, Oxford, England.

This edition copyright © 2013 Lion Hudson

Copyright © 2014 Nederlandse uitgave: Uitgeverij Gideon

Auteur: Nick Page

Vertaling: Richard Kettmann, Leeuwenhart tekst & vertaling

Redactie: Monica van Bezooijen, Redactie bureau Zoveel zinnen

Omslagontwerp en typografie: Uitgeverij Gideon, Arjen Niezen

Jaar van uitgave: November 2016

Uitgave: Gideon, Hoornaar, Nederland

ISBN 978-90-5999-070-8

NUR 707

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een databank, of doorgegeven in welke vorm of op welke wijze dan ook – elektronisch, mechanisch, gekopieerd, gescand of op enige andere wijze – behalve voor korte citaten in recensies of artikelen, zonder de voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

All rights reserved. No portion of this book may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted in any form or by any means – electronic, mechanical, photocopy, recording, scanning, or other – except for brief quotations in critical reviews or articles, without the prior written permission of the publisher.

Bijbelteksten zijn afkomstig uit de NBV, tenzij anders vermeld.

Inhoud

Inleiding	7
1. Wat is de Bijbel?	11
2. Wat gebeurt er in de Bijbel?	17
3. Door wie is de Bijbel geschreven?	27
4. Hoe is de Bijbel tot stand gekomen?	43
5. De Bijbel van boek tot boek	55
6. Hoe moeten we de Bijbel lezen?	85
7. Het onbekende land	91

Inleiding

De Bijbel: het beroemdste boek ter wereld.

Het is het meest gedrukte boek. Niemand weet hoeveel bijbels er gedrukt zijn – het aantal loopt in de miljarden.

Het is het meest invloedrijke boek. Wat je er ook van vindt, het is één van de hoekstenen van de westerse beschaving. Het heeft een gigantische invloed gehad op de taal, de cultuur, de wetgeving, de kunst en de samenleving. Dit boek heeft de wereld veranderd.

Het is het meest gelezen boek. Elke dag en elke week wordt dit boek door miljoenen mensen gelezen, zowel in de kerk als in de privésfeer.

Het is het meest gesmokkelde boek. De Bijbel is in veel landen verboden en de christenen die daar wonen, hebben er heel veel voor over om een exemplaar in handen te krijgen.

Laten we eerlijk zijn: het is het belangrijkste boek uit de geschiedenis.

Je zou dus denken dat de Bijbel ook door iedereen gelezen wordt. Maar er zijn een paar problemen met dit boek...

- Het is dik. Het is een hele pil. Het bevat een slordige 750.000 woorden, verdeeld over 66 boeken, en is door minstens 40 mensen geschreven.
- Het is vreemd. In de versie van de Bijbel die we in handen krijgen, vinden we vaak vreemde, oude taal. Dat komt doordat mensen bijvoorbeeld uit een oude Statenvertaling lezen, die in 1637 is gemaakt. Maar ook in moderne versies staan vreemde termen: ‘verbond’, ‘tabernakel’, ‘farizeeër’ en ‘ark’, om er een paar te noemen.

Wanneer we een stukje in de Bijbel lezen, is onze reactie vaak 'huh?'

- Het is saai. Soms kan de Bijbel ongelooflijk saai lijken. In sommige stukken staan afmetingen van gebouwen, gedetailleerde beschrijvingen van oude geloofsrituelen, ingewikkelde stambomen en opsommingen van stammen die lezen als een oud telefoonboek. Saai toch?
- Het is niet relevant. Het gaat allemaal over mensen die allang dood zijn en hier heel ver vandaan leefden. Ze liepen in lange gewaden achter schapen aan. Ze hadden namen als Mefiboset en Nebukadnessar. Wat heeft hun leven te maken met de wereld van nu?

Dat zijn allemaal vrij normale bezwaren. En ze bevatten ook enige waarheid. Maar laten we ze één voor één even kort nalopen.

- Het bezwaar dat het een dik boek is. Ja, het is een dik boek. Maar het is ook geschreven door een groot aantal verschillende mensen in een tijdsbestek van 1500 jaar. Het gaat over het leven, de dood, en alles daar tussenin. Dan mag je ook meer dan 32 bladzijden met een paar plaatjes verwachten. Hoe dan ook, je hoeft niet alles in één keer te lezen. Je kunt zo weinig of zo veel lezen als je wilt.
- Het bezwaar dat het een vreemd boek is. Je hoeft niet perse de Statenvertaling uit 1637 te lezen! Er zijn allerlei moderne vertalingen beschikbaar. Oké, er zijn een aantal specifieke bijbelwoorden, maar niet veel. En hoewel er ongetwijfeld dingen in de Bijbel staan die moeilijk te begrijpen zijn en veel passages op verschillende manieren kunnen worden uitgelegd, is het grootste deel van de Bijbel gewoon duidelijk.

- Het bezwaar dat het een saai boek is. Het klopt dat sommige dingen niet zo spannend zijn. Maar tegenover elk saai stukje staan talloze interessante stukken. Ja, er staan uitgebreide familiestambomen in (wat sommige culturen trouwens wel spannend vinden), maar je komt ook liederen, verhalen, zwaardgevechten, liefdesgedichten, booswichten, helden, onverwachte wendingen en profeten in ondergoed tegen.

Dat brengt me bij...

- Het bezwaar dat het niet relevant zou zijn. Eén van de mythen rondom de Bijbel is dat hij ons niets te zeggen heeft, omdat hij zo lang geleden geschreven is. Maar de mensen in de Bijbel zijn in veel opzichten aan ons gelijk. Natuurlijk zijn ze anders gekleed en gedragen ze zich vreemd en ongebruikelijk, maar ze worstelen met dezelfde fundamentele problemen als wij. De Bijbel gaat over liefde, vrede, oorlog, geluk, vrijheid, hebzucht, vergeving, seks, bezittingen, waarheid... en nog veel meer. Allemaal dingen die ook tegenwoordig relevant zijn.

Daarom is de Bijbel nog steeds het meest verkochte boek ter wereld. Hoe moeilijk het boek ook mag lijken, het heeft nog steeds een enorme invloed op de wereld.

Het is dus geen slecht idee om iets te weten te komen over de oorsprong van de Bijbel, de manier waarop hij gebruikt wordt en wat hij ons te zeggen heeft.

En daar is dit boekje voor geschreven.

Het helpt je om een globaal begrip van de Bijbel te krijgen: wat het voor een boek is, waar het vandaan kwam, wat erin gebeurt.

Hoofdstuk 1 (Wat is de Bijbel?) geeft een kort overzicht van de Bijbel en een gids om je wegwijs te maken.

Hoofdstuk 2 (Wat gebeurt er in de Bijbel?) geeft een overzicht van het complete bijbelverhaal.

Hoofdstuk 3 (Door wie is de Bijbel geschreven?) kijkt naar de verschillende auteurs en de opzet.

Hoofdstuk 4 (Hoe is de Bijbel tot stand gekomen?) onderzoekt hoe de diverse onderdelen bij elkaar zijn gekomen en wie de definitieve inhoud heeft bepaald.

Hoofdstuk 5 (De Bijbel van boek tot boek) vertelt je meer over de afzonderlijke bijbelboeken.

Hoofdstuk 6 (Hoe moeten we de Bijbel lezen?) gaat in op een aantal hulpmiddelen die je kunt gebruiken om de Bijbel zelf te onderzoeken.

De Bijbel is niet alleen voor vrome mensen. Hij was nooit bedoeld als een boek dat alleen een select groepje heiligen kon lezen. Hij is bedoeld voor iedereen. En al eeuwenlang wordt hij gelezen door gewone mensen van elk ras en elke achtergrond.

Ik hoop dus dat dit boek je een duwtje in de rug zal geven. Wie weet wat je gaat ontdekken!

1.

Wat is de Bijbel?

Laten we beginnen met de naam: de Bijbel.

Het is eigenlijk een afgeleid woord. Het komt van het Griekse ta biblia, wat 'de boeken' betekent.

Het herinnert ons eraan dat de Bijbel niet één boek is, maar een verzameling boeken – 66 om precies te zijn – die tot één boekwerk zijn samengevoegd. Het is een uit één boek bestaande bibliotheek met allerlei soorten tekst: poëzie, geschiedschrijving, wetteksten, profetieën, spreuken en gezegden, verhalen, brieven, enzovoorts.

De heilige boeken

De eerste persoon die voor de geschriften de term ta biblia gebruikte, was Clemens van Alexandrië, die schreef rond het jaar 215. Hij had het over de Joodse geschriften – door de christenen het 'Oude Testament' genoemd. Het was zijn leerling Origenes die in 223 na Christus met 'de boeken' alle geschriften bedoelde, met inbegrip van de christelijke. Maar eeuwenlang werd deze verzameling door de mensen niet 'de Bijbel' genoemd. Hiëronymus, een schrijver uit de vierde eeuw, gebruikte de term bibliotheca, wat 'bibliotheek' of 'boekenverzameling' betekent. En dat was eeuwenlang de gebruikelijke term onder mensen die Latijn spraken.

Deze verzameling boeken bestaat uit twee gedeelten:

- De Joodse geschriften, oftewel het Oude Testament (39 boeken)
- De christelijke geschriften, oftewel het Nieuwe Testament (27 boeken)

Sommige bijbels bevatten ook nog een aantal extra teksten, die bekend staan als de Apocriefe geschriften. Deze boeken vind je in bijbels die in Katholieke en Orthodoxe kerken worden gebruikt, maar in de meeste protestantse bijbels worden ze weggelaten.

De Joodse geschriften of het Oude Testament

Het eerste deel van de Bijbel bevat de heilige teksten van het Jodendom, geschreven tussen ongeveer 1400 en 400 voor Christus.

Christenen noemen dit deel het Oude Testament, maar de Joodse naam is Tenach. In de Joodse 'Bijbel' zijn de afzonderlijke boeken in drie groepen verdeeld: de Thora (de Wet), de Neviim (de Profeten) en de Chetuvim (de Geschriften). De eerste letters van deze groepen – T, N en Ch – vormen het acroniem Tenach.

Het christelijke Oude Testament bevat dezelfde boeken, maar volgens een andere indeling. (In christelijke bijbels zijn de boeken ingedeeld in de Wet, de Geschiedenis, Wijsheid en Poëzie, Grote en Kleine profeten.)

Omdat de gebeurtenissen van het Oude Testament een periode van duizenden jaren beslaan, is het lastig de boeken te dateren. De oudste gedeelten van het Oude Testa-

ment zijn waarschijnlijk rond 1100 voor Christus geschreven, hoewel ze betrekking hebben op gebeurtenissen die eeuwen daarvoor hebben plaatsgevonden.

Het Oude Testament staat bijna helemaal in het Hebreeuws, maar enkele korte teksten staan in het Aramees. Deze taal werd in die regio gesproken toen de Joden in de zesde eeuw voor Christus terugkeerden van hun ballingschap in Babylon. Hoewel het Hebreeuws de taal van hun geloof bleef, spraken de mensen in de tijd van Jezus Aramees.

De Thora

De eerste vijf boeken van de Bijbel – Genesis tot en met Deuteronomium – kennen we onder verschillende namen. De Joodse naam is Thora, wat ‘Onderwijzing’ betekent, maar je komt ook de namen ‘Pentateuch’, ‘de Wet’ of ‘de boeken van Mozes’ tegen. Deze boeken bevatten het hart van het Jodendom.

Behalve verhalen over Joodse voorvaderen bevat de Thora de religieuze, juridische en ethische regelgeving van de Joden.

Naar rabbijnse traditie zijn deze opgesteld in 613 mitzvot, oftewel geboden: 365 verboden en 248 opdrachten. In synagogen wordt de Thora voorgelezen uit een Sefer Tora, of Thorarol, een speciaal geprepareerde perkamenten rol die door een geschoolde schrijver is beschreven.

Het Nieuwe Testament

Het tweede deel van de Bijbel heet het Nieuwe Testament. Dit is de verzameling christelijke geschriften. Deze teksten

vallen in drie hoofdgroepen uiteen: de Evangelieën en Handelingen; brieven van vroege kerkleiders als Paulus, Petrus en Johannes; en Openbaring, dat waarschijnlijk als een brief verstuurd was, maar vanwege haar visionaire, apocalyptische taalgebruik toch op zichzelf staat.

Anders dan het Oude Testament zijn de boeken van het Nieuwe Testament in een korte periode – tussen 50 en 90 na Christus – geschreven.

Testament

Testament betekent ‘belofte’. Voor christenen is het Oude Testament de belofte die God aan de Joden gaf; het Nieuwe Testament is de belofte die via Jezus is gegeven. Dit woord werd omstreeks het einde van de tweede eeuw na Christus voor het eerst gebruikt door christenen, om de Tenach aan te duiden.

Het Nieuwe Testament is oorspronkelijk in het Grieks geschreven. Jezus en zijn discipelen spraken Aramees – en een aantal van hun oorspronkelijke woorden is te vinden in het Nieuwe Testament. Maar het Nieuwe Testament is geschreven voor een breder publiek: voor heidenen (de niet-Joodse inwoners van het Romeinse rijk). En sinds Alexander de Grote was Grieks de algemene taal van het Middellandse Zeegebied. Het soort Grieks dat men sprak – en dat in het Nieuwe Testament te vinden is – heet sindsdien koine, oftewel algemeen Grieks. Dit was de dagelijkse taal van gewone, werkende mensen: handelaren, huisvrouwen en winkeliers.

Naast stukjes Aramees, staan er ook enkele woorden Latijn in het Nieuwe Testament, maar dit zijn vooral tech-

nische en militaire termen als centurion, denarius (de Romeinse munteenheid) en mille (de Romeinse mijl). Ze herinneren ons aan het feit dat Jezus in een door militairen bezet land leefde.

De apocriefe boeken

In sommige bijbels zijn ook de zogenaamde apocriefe boeken opgenomen. Je vindt ze in bijbels van de Katholieke en Oosterse kerken – maar niet in Joodse of moderne protestantse bijbels. Deze boeken zijn hoofdzakelijk in het Grieks geschreven en komen uit de ‘overgangsjaren’ tussen het einde van het Oude Testament en het begin van het Nieuwe Testament, toen Griekse heersers probeerden om de Joden de Griekse cultuur op te leggen. De Katholieke en Oosterse kerken zien deze teksten als gezaghebbend, maar van een lager niveau dan de Joodse geschriften.

De weg vinden in de Bijbel

De boeken van de Bijbel zijn niet alfabetisch gerangschikt, maar staan in categorieën bij elkaar. In de christelijke bijbel zijn ze gerangschikt als aangegeven in de tabel op de volgende bladzijde: